

کتاب شناسی توصیفی خورویا بانک

سید علی آل داود

واحد کویر شناسی

۱۷

انتشارات مگستان

آل داود، علی، ۱۳۳۱ -

کتاب‌شناسی توصیفی خور و بیابانک / نویسنده علی آل داود. -
تهران: مگستان، ۱۳۹۴.

۹۶ ص.

ISBN: 964-7816-19-7 ۸۰۰۰ ریال

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه: ص ۹۴ - ۹۶.

۱. خور و بیابانک - کتاب‌شناسی، الف. عنوان.

۰۱۶/۹۵۵۹۳۳۴

Z ۳۳۶۸ / خ ۸۶۱۷

۸۳-۳۸۵۷۸ م

کتابخانه ملی ایران

انتشارات
مگستان

کتاب‌شناسی توصیفی خور و بیابانک

نویسنده: سید علی آل داود

چاپ اول: بهار ۱۳۸۴

تیراژ ۲۰۰۰ نسخه

حروفچینی: محمد اشرف

لیتوگرافی: گل‌قام

چاپ هاتف

ناظر فنی چاپ: امیر رضا دیانتی

صحافی: ولیعصر

شابک: ۷-۱۹-۷۸۱۶-۹۶۴

مرکز پخش: انتشارات مگستان، تهران، میدان انقلاب: اول کارگر جنوبی،

کوچه سرو، پلاک ۱۲۸ واحد ۲ تلفن: ۰۲-۶۹۶۳۴۰۱ صندوق پستی ۷۸۹-۱۳۱۴۵

فهرست مندرجات

۵	پیشگفتار
۷	مقدمه
۹	بخش اول: کتاب‌ها و آثار مستقل
۳۴	بخش دوم: مقالات و مندرجات کتاب‌ها
۹۸	بخش سوم: کتاب‌ها و مقالات به زبان‌های اروپایی

پیشگفتار

اواخر سال ۱۳۷۶، هنگامی که مشغول گردآوری و تدوین نامه اقبال - یادنامه عموی دانشمند روان‌شاد اقبال یغمایی بودم، دوست دانشمند صاحب فضیلت آقای عبدالحمید روح‌بخشان یادآور شد: خوب است فهرستی از کتاب‌ها و مقالات که درباره خورویابانک مطلبی دارد یا اطلاعی از این ناحیه به دست داده‌اند گردآوری کرده و به صورت مقاله‌ای در «نامه اقبال» به چاپ برسانی که قطعاً مورد استفاده دیگران خواهد بود.

از این پیشنهاد که با نهایت صمیمیت ابراز شده بود در وهله اول استقبال نکردم. به نظر من تا آن روزگار کتاب و مقاله مهمی که درباره این منطقه نوشته شده و ناشناخته باشد وجود نداشت. لیکن اندک اندک رغبت یافتم و دنباله کار را گرفتم. تا عاقبت به صورت رساله‌ای مفصل درآمد. سپس فهرست پژوهش‌های ایران‌شناسان خارجی را که به زبان‌های اروپایی نوشته شده بود، نیز گردآوری کرده و به آن افزودم و سرانجام به صورتی درآمد که در کتاب مذکور - نامه اقبال - به چاپ رسید. اینکه که انتشارات مگستان پیشنهاد تجدید چاپ آنرا به صورت مستقل داده، تتمه یادداشت‌های خود را که در سالیان اخیر تدوین کرده و کتاب‌ها و مقالات تازه انتشار یافته را ضمن آنها شناسانده‌ام به آن اضافه کردم، به این ترتیب ده‌ها کتاب و مقاله نویافته به فهرست پیشین افزوده شد و کتاب به صورت فعلی درآمد. قطعاً هنوز هم آثاری وجود

دارد که از دید من پنهان مانده‌اند. انتظار دارم خوانندگان علاقمند نشانی
آنها را که در این اثر نیست برایم بفرستند.

کتاب‌شناسی، امروز نخستین ابزار کار هر محقق و پژوهشگری است که
کار خود را جدی گرفته و با علاقه دنبال می‌کند. این کتابچه هم می‌تواند
برای محققان علاقمند به مسائل کویری به‌ویژه ناحیه خورویبابانک اثری
مفید و راهگشا باشد. نگارنده امیدوار است در آینده با شناسایی بیشتر
سفرنامه‌ها و کتبی که خارجیان در باب این منطقه نوشته‌اند در تکمیل این
اثر بکوشد.

تهران - ۱۵ دی ماه ۱۳۸۳

سید علی آل‌داود

کتاب‌شناسی توصیفی خور و بیابانک

ناخیه‌ای که امروز، خور و بیابانک خوانده می‌شود و برکناره جنوبی کویر بزرگ نمک قرار گرفته، از روزگاران کهن تا امروز با نام‌های گوناگون شناخته می‌شده است. جغرافی‌دانان نخستین جهان اسلام چون ابن خردادبه و اسطخری و مقدسی و به دنبال آنان، ناصر خسرو از این جا با نام «سه ده» یاد کرده‌اند. سه روستایی که احتمالاً از دیگر دهات و روستاهای این منطقه قدمت بیشتر دارند عبارتند از: بیاضه [= بیاضه]، گرمه و اردیب که در قدیم به ترتیب بیاذق و جرمق و ارابه نامیده می‌شدند. به گفته اینان روستاهای مزبور بر سر راه اصفهان به نیشابور قرار گرفته بودند.

در متون ادوار بعد از جندق هم نام برده می‌شود. اما از خور جز در منابع دوره صفویه به بعد اسمی در میان نیست. در عصر قاجاریه نخست این ناحیه به عنوان «قرای سبعة» شناخته می‌شد و سپس نام جندق شمالی‌ترین روستاهای این ناحیه‌اند. امروزه این منطقه به صورت یکی از بخش‌های شهرستان نائین درآمد و مرکز آن شهرک خور نزدیک به هفت هزار نفر جمعیت دارد. روستاهای دیگر عبارتند از: جندق، چاه ملک، فرخی، مهرجان، بیاضه، اردیب، ایراج، گرمه، آبگرم، دهنو و هفت تومان

و به تعداد زیادتر روستاهای کوچکتر و کم جمعیت.

راقم این سطور به سائقه علاقه به زادگاه، از دیرباز به گردآوری مطالب از متون کهن و تحقیقات دانشمندان عصر اخیر پرداخته و یادداشت‌های بسیار گرد آورده‌ام که اکنون ملخص آنها را در این مقاله عرضه می‌دارم. از آن میان در پاره‌ای مآخذ تنها نامی یا چند سطری درباره این ناحیه آمده اما از معرفی آن نیز کوتاهی نکرده‌ام. چه آنان که پس از این قصد تحقیق درباره این منطقه یا روستاهای گوناگون آنرا دارند بتوانند یکجا نسبت به این منابع آگاهی پیدا کنند. طبعاً مآخذ و منابع معرفی شده همه در یک سطح نیست برخی از اعتبار و وثوق بنیشت برخوردارند و برخی حاوی اطلاعاتی اندک یا حتی نادرست‌اند. در پاره‌ای نوشته‌ها چون آثار آندره گدار درباره اردستان، طبس، نائین و نظائر اشاره‌هایی به این ناحیه شده اما چون عنوان مستقلی مربوط به این جا ندارند از فهرست کردن آنها خودداری کرده‌ام.

باید گفت برای تهیه این فهرست غیر از منابع و مآخذ بسیاری که مورد استفاده و بررسی قرار گرفتند از دوره فهرست مقالات فارسی استاد ایرج افشار و کتاب‌شناسی ایرانی دکتر ماهیار نوایی بهره برده‌ام. این کتاب‌شناسی در سه بخش است: بخش اول حاوی کتاب‌هایی که همه آنها درباره این منطقه است. بخش دوم: کتاب‌ها و مقالاتی که بخشی از آن اختصاص به این ناحیه دارد و بخش سوم خاص معرفی کتاب‌ها و مقالات به زبان‌های اروپائی است.